

Álit

í

løgtingsmáli nr. 126/2018: Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um fyrisiting av sjófeingi (Brúksskylda, menningarkvotur, rættindi í fiskidagaskipanini og aðrar tillagingar, rættingar og fylgibroytingar)

Landsstýrismaðurin í fiskivinnumálum hefur lagt málið fram 7. mars 2019 og eftir 1. viðgerð 21. mars 2019 er tað beint Vinnunevndini.

Nevndin hefur viðgjørt málið á fundum 26. og 28. mars 2019.

Undir viðgerðini hefur nevndin havt fund við umboð fyri Føroya Reiðarafelag, Føroya Fiskimannafelag, Felagið Línuskip, P/f Jókin, Sp/f Kinnfelli, og landsstýrismannin í fiskivinnumálum, Høgna Hoydal.

Undir viðgerðini hefur nevndin býtt seg í ein meiriluta og ein minniluta.

Meirilutin (Jørgen Niclasen, Bjørn Kalsø, Jákup Mikkelsen og Jógvan Skorheim) vísir á, at lógin um fyrisiting av sjófeingi, sum varð samtykt undan jolum í 2018 er sera torgreidd og fløkjalig. Sera nógvar broytingar vóru gjørdar í uppruna uppskotinum hjá landsstýrismanninum, áðrenn lógin varð samtykt.

Síðan hefur lógin eisini verið aftur í Løgtinginum, og uppáftur fleiri broytingar eru gjørdar. Í hesum uppskoti verður enn einaferð skotið upp at gera broytingar. Hesa ferð 37 í tali. Talan er ivaleyst um eina roynd hjá landsstýrinum at greiða nakað av fløkjunum, myndugleikin er komin í við at umsita nýggju fiskivinnulógávuna.

Í onkrum føri eru hóast alt batar at hóma fyri vinnuna við broytingunum, sum nú verða skotnar upp. Millum annað verður brúksskyldan linkað, tað gerst nakað lættari at flyta rættindi millum rættindahavarar, og fiskidagaskipanin verður galdandi í hvussu er eitt ár afturat. Men í øðrum førum er talan um at gera lógina enn meira fløkta. M.a. fer nevndin, ið fyrr gjørði tilmæli um menningarkvotur, nú at taka endaliga avgerð um tillutan av menningarkvotum. Lógin um alment innlit verður ikki galdandi fyri umsóknirnar um menningarkvotu, umframt at óvissa valdar um, hvussu landsstýrismaðurin fer at rokna seg fram til veiðiorkuna hjá eitt nú línuskipum, tá tey skulu skiftast út frameftir, bara fyri at nevna nøkur dømi.

Allar nevndarviðgerðir í sambandi við fyrisiting av sjófeingi frá byrjan hava eisini víst, at vinnan minni enn so skilir allar lutir í fløktu lógini. Hoyringarpartarnir hava javnan spurningar til nevndina um, hvussu lógartekstirnir skulu skiljast, og sum oftast er nevndin ikki før fyri at svara viðkomandi spurningunum, men er noydd at bera teir víðari til landsstýrismannin. Men sum oftast fæst landsstýrismaðurin heldur ikki til at geva greitt svar upp á spurningarnar.

Annars vísir meirilutin á, at keyp og sœla av fiskirættindum fer fram sum ongantíð fyrr. Men av tí, at nýggja lógin hevur skilt stálið frá loyvnum, fer hetta nú fram, og manningarnar missa munandi í hýru. Hetta heldur meirilutin er skeivt. Dømi eru um, at rættindahavari letur annað skip fiska fyri seg, har skip og manning bert fáa 40% av avreiðingarvirðinum. Rættindahavarin fær bróðurpartin. Eisini hava virkir á landi nú rættindi, og tey skip, sum brúka hesi, fáa lægri avreiðingarprís, enn onnur skip fáa. Tað gongur eisini út yvir manningina, sum fær minni í sín part.

Meirilutin heldur, at skip og rættindi eiga at hanga saman, soleiðis sum tað var. Tá kundu rættindi verða flutt millum fiskifør, men manningarnar luttóku ikki í gjaldinum og fingi tí fulla hýru. Við uppboðssœlu av fiskirættindum hava manningar eisini fingið rættiliga stóran lønarniðurskurð, tí manningarnar taka sum er lut í uppboðssœlugjaldinum.

Í hesum uppskoti kann landsstýrismaðurin loyva at flyta menningarkvotur og uppboðssœlukvotur frá 2018 til 2019. Meirilutin heldur, at henda heimild eigur at verða generel, so tað í framtíðini altíð fer at bera til at flyta kvotur um fiskiár og ikki, sum uppskotið sigur, bara frá 2018 til 2019. Sum nevnt mælir landsstýrismaðurin til, at nevndin, sum viðger menningarkvotur, ikki longur bara skal verða tilmælandi. Nú skal nevndin taka endaliga avgerð um, hvørji fáa menningarkvotur. Landsstýrismaðurin skal so verða kærmynduleiki, ella landsstýrismaðurin setir enn eina nevnd at vera kærmynduleiki.

Hetta tykist sum undanstøkking, har landsstýrismaðurin roynir at fjala seg aftan fyri eina nevnd, tá virðini skulu lutast út. Øll vita, at menningarkvoturnar verða úlutaðar politiskt óansæð, hvussu nógvar nevndir verða settar hjá landsstýrismanninum at fjala seg aftanfyri.

Meirilutin tekur ikki undir við málinum og mælir Løgtinginum frá at samtykkja uppskotið.

Minnilutin (Bjørn Samuelson, Bjarni Hammer og Ingolf S. Olsen) vísir á, at sambært uppskotinum verður í § 39, stk. 4 heimilað landsstýrismanninum at loyva flyting av ófiskaðari árskvotu av sild og svartkjafti frá 2018 til 2019 og í § 60, stk. 5 at flyta ófiskaða menningarkvotu av einum og hvørjum slag frá 2018 til 2019.

Minnilutin tekur undir við hesum og heldur tað vera rætt og rímligt, at skiftið til eina nýggja fiskivinnuskipan verður gjørt so líðiligt sum til ber fyri tey, sum virka í vinnuni. 2018 var fyrsta árið undir nýggju skipanini, og vinnan skuldi leggja sín fiskiskap til rættis innan heilt nýggjar karmar við bæði eignum tillutaðum kvotum, felagskvotum, kvotum keyptar á uppboðssœlu og menningarkvotum. Menningarkvoturnar vóru harafturat tillutaðar so seint á árinum, at tað ikki var gjørligt at fiska tær allar í 2018.

Minnilutin heldur tað eisini vera rætt, at heimildirnar sbrt § 39, stk. 4 og § 60, stk. 5 verða avmarkaðar til bert at fevna um flyting av kvotum frá 2018 til 2019. Tí aðalreglan má vera, at veiðirættindi verða gagnnýtt í tí árinum, tey eru latin til. Hetta við atliti til altjóða fiskivinnusamráðingar og samráðingartarnar, har tað er umráðandi, at Føroyar sum aðalregla fiska ásettu kvotuna, og bert loyva avmarkaðari flyting tvørtur um ár. Eisini kundi ein standandi heimild móguliga elvt til óhepna tilrættislegging av fiskiskapinum.

Í § 60, stk. 6 verður skotið upp, at umsóknir um menningarkvotur við fylgiskjølum verða undantiknar lógini um alment innlit til tess at verja umsøkjararnar.

Lóg um innlit í fyrisitingina skal tryggja, at almenningurin kann hava eftirlit við, at politiska valdið verður fyrisitið á rættan hátt, og at borgararnir verða rætt viðfarnir av øllum landsins myndugleikum. Tí eigur at strembast eftir størst møgulegum opinleika í fyrisitingini, og serstakliga góðar grundgevingar mugu vera fyri at gera undantøk frá innlitslógini.

Eins tungt og omanfyri nevndu atlit vigar tó verjan av einstaka borgaranum og hansara rættindum. Tey, ið kundu hugsað sær at søkt um menningarkvotur, mugu í flestu førum væntast frammanundan at hava okkurt tilknýti til vinnuna; eitt nú starvsliga ella sum medeigari í øðrum fyrirkvotum. Eisini mugu atlit takast til vinnulig virkisloyndarmál. Annars er vandi fyri at hesi, av ótta fyri almannakunngerð av umsóknini, lata vera við at søkja.

Tó at umsóknir við fylgiskjølum verða undantiknar lógini um innlit í fyrisitingina, verða avgerðirnar við tilhoyrandi viðgerð framvegis umfataðar av lógini. Tað merkir, at innlit fæst í viðgerðina av øllum umsóknum, herundir hvør, ið fær menningarkvotur, og við hvørjum grundgevingum – tað vil siga hví hesi fáa framum aðrar umsóknir – verður framvegis alment. Tí heldur minnilutin, at gjøgnumskygnið í fyrisitingini av menningarkvotum framvegis er tryggað.

Minnilutin heldur tað vera av stórum stórum týðningi, at umsøkjara og onnur hava møguleika fyri at fáa hetta innlit. Fyri tey, sum søkja, er neyðugt, at fáa staðfest, hví teirra umsókn ikki varð gingin á mæti, í mun til aðrar og onnur, sum finga játtandi svar. Tað at kunna fáa innlit í umsóknirnar, kann eisini vera ein vegleiðing til at finna rætta leistin at skriva umsóknir, so møguleikin fyri at fáa játtandi svar eina aðra ferð verður størri.

Mælt verður staðiliga til, at ein gjøllig eftirmeting verður gjørd av innlitspartinum soleiðis, at avmarkingin um innlit verður minst møguligt avmarkandi í mun til rættin hjá almenninginum til innlit.

Uppskotið gevur heimild at flyta kvotur yvir um ár. Summi av teimum, ið finga menningarkvotu í 2018, men ikki náddu at brúka kvotuna, hava søkt um at flyta kvotur yvir um ár, men hava fingið noktandi svar, vegna væntandi lógarheimild. Hesi kunnu, tá hetta uppskot er samtykt, søkja av nýggjum og fáa flutt hesar kvotur frá 2018 til 2019 samsvarandi hesi lóg. Minnilutin heldur tað hava týðning, at loyvi verður givið at flyta hesar kvoturnar.

Minnilutin heldur, at menningarkvotur, sum t.d. verða útlutaðar fyri 1 ár, skulu verða galdandi fyri 1 ár frá tí, at tær eru útlutaðar. Hetta merkir, at kvotur fyri 2019, latnar í apríl í ár, skulu verða galdandi til apríl 2020. Miðast skal eftir, at menningarkvotur frameftir verða avgreiddar áðrenn ársskiftið, soleiðis at hesar kunnu verða gagnnýttar í tí árinum, sum kvotan er ætlað.

Minnilutin setir tí fram soljóðandi

Broytingaruppskot

Í § 1, nr. 20 verður í § 60, stk. 5 aftan á 2. pkt. sum nýtt pkt. sett: “Menningarkvota, latin fyri eitt ávíst áramál, men sum er játtað aftaná ársbyrjan í einum ári, sum hon er galdandi fyri, skal verða longd soleiðis, at hon er galdandi í heilum árum.”

Við hesum broytingum tekur minnilutin undir við málinum og mælir Løgtinginum til at samtykkja uppskotið.

Vinnunevndin, 24. apríl 2019

Björt Samuelsen
formaður

Jørgen Niclasen
næstformaður

Bjarni Hammer

Ingolf S. Olsen

Bjørn Kalsø

Jákup Mikkelsen

Jógvan Skorheim